

Avoin kirje kunnille yksityisen varhaiskasvatuksen ajankohtaisesta tilanteesta

Monet toimialat ovat joutuneet muutamissa viikoissa Covid 19-pandemian vuoksi poikkeukselliseen taloudelliseen ja toiminnalliseen kriisiin. Yksityinen varhaiskasvatusala on yksi näistä. Yksityisten toimijoiden ahdinko on pahimmillaan johtamassa varsinkin pk- ja yhdistyssektorilla toiminnan alasajoon. Hyvinvointiala HALI ry ja sen jäseninä olevat varhaiskasvatuspalveluiden tuottajat haluavat kertoa kunnille tämän hetken tilanteesta ja edesauttaa varautumista tulevaan.

Kuntien järjestämismvastuun toteutumisen varmistaminen korona -kriisin jälkeen

Kunnilla on lakisääteinen velvollisuus järjestää varhaiskasvatuspalveluita perheiden laajentuneen subjektiivisen oikeuden mukaisesti 1.8.2020 uuden lainsäädännön astuessa voimaan. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus on yli 20 prosenttia koko päivähoidon volyyymista. Eräissä asutuskeskuksissa osuus on 30 – 40 prosentin luokkaa. Korona -kriisin jälkeen suomalaisen yhteiskunnan kannalta on erityisen tärkeää, että varhaiskasvatuspalvelut toimivat häiriöttömästi. Työelämän nopea normalisointi ei onnistu ilman monituottajamallia ja yksityistä palvelutuotantoa.

Yksityinen palvelutuotanto on kunnille heti käyttöön otettavissa oleva talouden tasapainottamiskeino normaalioloissa. Myös tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että tulevassa haastavassa tilanteessa yksityinen palvelutuotanto on elinvoimainen työkalu. Yksityinen tuotanto on noin 15 prosenttia edullisempaa kuin kuntien, esimerkiksi Kuusikko-kuntien raportin perusteella. Käytännön kokemus osoittaa, että yksityisen ja julkisen rinnakkainen toiminta kehittää molempien toimintaa sekä laadullisesti että toiminnallisesti.

Valtakunnalliset toimijat ovat investoineet omiin päiväkotikiinteistöihin kolmen neljän viime vuoden aikana Hyvinvointiala HALI ry:n arvion mukaan 300 – 350 miljoonaa euroa. Tämä on merkinnyt kunnille huomattavaa investointipaineiden pienentymistä sekä korjausvelalta ja kiinteistöjen ylläpitokustannuksilta välttymistä.

Tämän hetken haasteet

Hallituksen linjauksen mukaisesti päiväkodit ovat tällä hetkellä auki. Päiväkodeissa paikalla olevien lasten määrä vaihtelee kunnittain ja on noin 15 – 40 %. Yksityisten tuottajien tulot uhkaavat vähentyä murto-osaan normaalista asiakasmaksumenetysten, ostopalvelusopimusten korvausten leikkausten ja palvelusetelin maksurajoitusten vuoksi. Tässä epävarmassa tilanteessa, jossa päiväkodin kassavirta uhkaa tyrehtyä ja läsnä olevien lastenmäärä on n. 30 % normaalista, ovat lähes kaikki palveluntuottajat joutuneet antamaan lomautusvaroituksia.

Muutokset palvelusetelien maksatuksessa ja asiakasmaksuissa yksityisen hoidon toimintamallissa aiheuttavat päiväkotiyrityksissä välittömän kassakriisin ja kannattavuusongelman. Kiinteät kulut tulevat maksettavaksi sopeutustoimenpiteistä huolimatta.

Vastuullisella ja pitkäjänteisellä toiminnalla kunta voi mahdollistaa elinvoimaisuuden myös jatkossa. Päivähoidon järjestämisen ja tuottamisen ketju on yhtä vahva kuin sen heikoin lenkki. Tilanteen hoitaminen vaatii malttia ja pitkän tähtäimen toimia kaikilta osapuolilta; kunnilta, tuottajilta ja asiakkailta.

Yrityksillä on oikeus luottaa viranomaispäätösten ja sopimuksien mukaisen toiminnan pysyvyyteen luottamuksen suojan periaatteiden mukaisesti. Tilanne on ollut kaikille osapuolille odottamaton ja seurauksiltaan normaalin toiminnan lamauttava.

Mitä yksityiset toimijat odottavat kunnilta

- kunnat eivät voi muuttaa toiminnan ehtoja yksipuolisesti myöskään kriisiaikana missään varhaiskasvatuksen toimintamallissa (luottamuksensuoja)
- päiväkotien toiminnan jatkuminen edellyttää, että palveluseleiden ja kuntalisten maksatus jatkuu niin kauan kuin hoitosopimus on voimassa. Yksityiset palveluntuottajat ehdottavat koronakriisin vuoksi samojen käytäntöjen noudattamista kuin kesäajan poissaoloissa.
- ostopalveluissa sopimusvolyymin mukainen maksatus vaikka lapsimäärä on pudonnut tai että sopimushintaa leikataan palveluntuottajan kanssa sovittavan ajankohdan jälkeen korkeintaan muuttuvia kustannuksia vastaavasti
- sopimusten mukaisten maksujen suorittaminen sovittuna ajankohtina
- kunnat toimivat luotettavan sopijaosapuolen pelisääntöjen mukaan siten, että normaalitilanteeseen voida palata kriisin jälkeen mahdollisimman nopeasti. Osa tätä on, että yksityiset toimijat säilyvät elinkelpoisina kriisin yli ja normaalia yhteistyötä voidaan jatkaa heti kun se on mahdollista.
- kuntien pitää maksaa asiakasmaksuhyvitykset kaikille kuntalaisille yhdenvertaisesti kunnan päättämien periaatteiden mukaisesti - riippumatta varhaiskasvatuspalveluiden toimintamallista. Asiakasmaksuhyvitykset eivät vaikuta yksityisen hoidon tukeen, vrt. Kelan ohje 2.4.2020.

Lopuksi

Varhaiskasvatuksen toimivuus myös kriisitilanteessa on edellytys sille, että kriisialojen työntekijät voivat jatkaa työtään poikkeusoloissa. Kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset ja tukitehtävistä vastaavat työntekijät tarvitaan potilaiden hoitamiseksi ja ihmishenkien pelastamiseksi.

Yksityinen sektori on valmis tekemään saumatonta yhteistyötä kunnan kanssa, myös varhaiskasvatuspalveluissa. Siten löydetään jokaiseen kuntaan ratkaisu, jolla yhdessä selvittää kriisin yli.

Lisätiedot johtava elinkeinoasiantuntija Aino Närkki, 0400 436438
(aino.narkki@hyvinvointiala.fi)

Helsinki 6.4.2020

Ulla-Maija Rajakangas
Toimitusjohtaja
Hyvinvointiala HALI ry

Hyvinvointiala HALI ry edistää yksityisten sosiaali- ja terveysalan sekä varhaiskasvatuksen palveluja tuottavien yritysten ja järjestöjen toimintaedellytyksiä ja neuvottelee alan yleissitovat työehtosopimukset. HALI valvoo jäsentensä yhteisiä etuja ja neuvoo työoikeudellisissa ja elinkeinopolitiikan kysymyksissä. Sen 1500 jäsentä työllistävät yli 90 000 sosiaali- ja terveysalan sekä varhaiskasvatuksen ammattilaista. HALI on Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n jäsen.

HALIn jäsenet tuottavat mm. vanhuspalveluita, lasten ja nuorten palveluita, lääkäripalveluita, kuntoutusta, suun terveydenhuoltoa, päihde- ja mielenterveyspalveluita sekä toimivat alan järjestötyössä. www.hyvinvointiala.fi